

HÄKANSBÖLEN KARTANOALUEEN TULEVA KÄYTTÖ

- VAIKUTUKSET RAKENNETTUUN YMPÄRISTÖÖN
Esipuhe
Kaupunginarkkitehti Arto Alanko
- HÄKANSBÖLEN KARTANOALUE, UUSI ASEMAKAAVA KEHITTÄMISEN TYÖKALUNA
Itä-Vantaan aluearkkitehti Anitta Pentinmikko
- MONIEN MAHDOLLISUUKSIEN KARTANONMÄKI
Kaupunginmuseon rakennustutkija Jaana Moberg
- MIKSI HÄKANSBÖLEN KARTANOPIISTO ON NIIN ERITYINEN PUISTO SUOMESSA?
Viheralueyksikön puistosuunnittelupäällikkö Pirjo Sirén
- KARTANON MAATALOUSYMPÄRISTÖ JA SEN MAHDOLLISUUDET
Maankäytön ja ympäristön toimiala, maataloussihteeri Anja Juhola
- KARTANOALUE JA YRITYSTOIMINTA
Maankäytön kehittämisspäällikkö Armi Vähä-Piikkiö ja maanmittausteknikko Sirpa Hannula
- KARTANOALUEEN MERKITYS HAKUNILAN KAUPUNGINOSALLE
Aluekoordinaattori Liisa Juustila

Esipuhe

VAIKUTUKSET RAKENNETTUUN YMPÄRISTÖÖN

Kaupunginarkkitehti Arto Alanko

Kaavatyön tarkastelun kohteena oleva alue on ollut luonteeltaan hyvin yksityinen. Maataloustuotannon muuttamisen myötä alue on hiljentynyt; työväki tuotantovälineineen on hävinnyt kuvasta, kartanosta on käytännössä tullut kausiasumisen tukikohta, ennen siirtymistään kaupungin omistukseen. Agrituotanto ei ole tukitoimintojensa osalta niin paikkaan sidottua kuin ennen, enemmänkin urakointi-luonteista. Pienet viljelyspalstat tuovat alueen laidalle kesäisen aktiviteetin. Lähihistorian uudisrakennushankkeet ovat tuoneet oman ominaisisänsä miljööseen.

Alueen "avautuminen", muuttuminen normaalimmaksi kaupunkiympäristöksi, tosin erityispiirtein, avaa uusia näkökulmia ja tuo samalla lisävaateita rakennuskantaa ajatellen. Näin tapahtuu, riippumatta siitä, miten kartanoalueen rakennuksia tullaan jatkossa tarkemmin käyttämään, kun alue on kuitenkin luonteeltaan julkinen. Entinen yksityinen, intiimi pihapiiri, kartanokeskus tulee olemaan julkisen tarkastelun ja käytön kohteena.

Oleellinen muutos on liikenteen lisääntyminen alueella, sekä kevyen- että ajoneuvoliikenteen, luonnollisesti ohjauksin ja rajoituksin suunnattuna. Läheinen, tiivis, edelleen rakentuva kaupunkikeskus tuo väijäämättä liikettä, sen ohella, että kohteen tunnettuuden lisääntyminen tuo mielenkiintoa kauempaakin.

Lisääntyvä aktiivisuus, järjestetty tai vain luontaisesti kehittyvä, luo odotuksia kiinteistöjen pitäjille. Yksityisyys suosii asuinkiinteistöjä, mutta kaupungin alueet ja kiinteistöt ovat julkisen tarkastelun kohteena. Puistojen ja pihajalustojen tulee sietää/kestää liikkumista, häiriökäyttäytymiseen tulee varautua, turvallisuudelle ja valvonnalle tulee odotuksia.

Kartanoalue on onnellisesti säilynyt kokonaisuus, rakennuksineen ja puistoineen. Kulttuuri- ja rakennushistoriallisesti merkittävänä sen ominaispiirteet tulee säilyttää ja mahdollisuuksien mukaan myös kehittää, huomioiden hävinnyt historia ja toisaalta tarpeet tulevalle.

Monisältöisen kiinteistökannan tulevista käyttötavoista ei nykyisellä kartanonherralla ole selkeää käsitystä, eikä vielä voikaan olla. Päärakennuksessa on tehty säilyttävää, osin myös ennallistavaa peruskorjausta varautuen sen rajoitettuun julkiseen sekä museaaliseen käyttöön. Toimintatapa on kuitenkin vielä avoin.

Muiden rakennuksien osalta on ollut esillä erilaisia ehdotuksia sisällöiksi, mutta kuten tunnettua, kukin edellyttää tuntuvaa panostusta korjauksiin ja erityisesti mahdollisten käyttömuotojen edellyttämiin muutoksiin. Tämä seikka korostuu, kun palvelun tai puitteiden tarjoajana on julkinen taho.

Näin ollen kaavassa ei ole syytä määritellä liian tarkasti kartanokeskuksen eri osien tulevia käyttötapoja; julkiselle kohteelle ominaisesti ne tullaan joka tapauksessa käsittelemään eri näkökannoiltaan ja monipuolisesti, ajankoh- taistuessaan. Rakentamisohje toimii hyvänä ja tarkentavana välineenä koko vaativan kaava-alueen jatkotyöstämiselle.

Entinen navetta (maatalouskeskus) on aikanaan liittynyt elimellisesti kartanon talouskeskukseen. Kartanon tuotannollisen juonen sammumisen myötä se on jäänyt hieman irralliseksi talouskeskuksen kokonaisuudessa. Nykyinen toiminta, lähinnä varikon luontaisesti eri osapuolille, ei ole oleellisesti tähän paikkaan sitoutuvaa. Navettarakennuksella itsellään on kuitenkin tärkeä rooli koko maisemakuvassa ja on se siten hyvin perusteltua säilyttää. Tulevien käyttötarpeiden ollessa avoimia, on suotavaa, että kaava tarjoaa paikalle mahdollisimman joustavat kehitysmahdollisuudet.

Kaavassa on osoitettu paikkoja lisärakentamiselle. Koko alueen kannalta, ajatellen sen yleisilmettä ja elävyyttä, on vain eduksi, että se hieman tiivistyy ja ryhdistyy, muun muassa vanhoja rakennuspaikkoja hyödyntäen. Hyvän lopputuloksen kannalta on ehdottomana edellytyksenä huolellinen, toteutusta sitova ohjeistus.

Liikenteen väistämättä lisääntyessä on tärkeää sen toimivuuden, eri vuodenaikoina, ratkaiseminen alueen historialliseen erityisluonteeseen sopivasti.

HÄKANSBÖLEN KARTANOALUE, UUSI ASEMAKAAVA KEHITTÄMISEN TYÖKALUNA

Aluearkkitehti Anitta Pentinmikko

Kaupunkisuunnittelu valmistelee Håkansbölen kartanoalueelle uutta asemakaavaa.

Alueella voimassaoleva asemakaava laadittiin kartanon silloisen omistajan Arvid Sanmarkin kanssa, silmälläpitäen kartanon tulevaa jakoa ja myyntiä. Mm. kartanon alue kaavoitettiin yksityisasumiseen ja rakennukset suojeltiin asemakaavalla.

Asemakaavan muutostarve syntyi, kun Vantaan kaupunki osti Håkansbölen kartanon sekä siihen liittyvät maa-alueet vuonna 2005. Asemakaavan muuttamista ovat hakeneet yrityspalvelut, tilakeskus sekä alueen yksityisiä maanomistajia.

Jotta kartanoaluetta voidaan jatkossa kehittää kaupungin omistuksessa, tulee asemakaavaa muuttaa yksityisasumisesta yleisempään käyttöön. Asemakaava luo uskottavuutta ja edellytyksiä kartanoalueen kehittämiseksi sekä luo pelisäännöt alueen toimijoille. Myös viereisen makasiininmäen alueen maanomistajat sekä alueen toimijat ovat esittäneet toiveita asemakaavan tarkistamiseen.

Kartanoalueeseen liittyen on etsitty mahdollisuuksia myös lisärakentamiseen alueella. Uudessa asemakaavassa esitetäänkin mm. kahdeksan uuden rakennuspaikan kaavoittamista alueelle. Asemakaavatyön laajuus kertoo siitä, että alueen kehittämisen mahdollisuudet ovat monipuoliset. Työ käsittää myös ympäröivät maisema- ja viljelyalueet.

Asemakaava luo edellytyksiä kartanoalueen ja koko Hakunilan alueen kehittämiseen

Hakunilan kartano on osa laajempaa kulttuurimaisemien kokonaisuutta. Läheinen Nissbackan kartano, Ojangan virkistysalueet sekä Sotungin kylä liittyvä oleellisesti Håkansbölen kulttuurimaisemaan ja välittävät kulkijan edelleen Sipoon korpimaisemiin. Tämä kulttuurimaisemien ja -toimintojen ketju on poikkeuksellisen hieno.

Kartanokokonaisuudet ovat hieno profiili ja keulakuva niin Hakunilalle kuin koko Vantaalle. Kaupungin tulisikin käyttää kartanoa omana edustustilanaan myös kansainvälisissä tapahtumissa. Kartano antaa hyvän käsityksen Vantaan pitkästä historiasta ja kuvastaa Vantaan kaupungin kulttuuritahtoa.

Kartanoaluetta tulee kehittää sen arvoisella tavalla. Alueen ja rakennusten tulee olla yhtä hyvin kuntalaisten, toimijoiden kuin kaupungin johdon käytettävissä ja sen tulee jatkaa asemaansa Hakunilan alueen historian ja kehityksen aurana.

Kartanoa ja siihen välittömästi liittyviä rakennuksia ja maisemaa tulee kehittää siten, että niiden toiminnot täydentävät ja tukevat toisiaan. Toimintakokonaisuus edellyttää kaupungin ohjausta .

Kartanoalue yleisten rakennusten korttelialueena (Y).

Kartanoalue luo poikkeuksellisen hienot ja monipuoliset mahdollisuudet . Kartanorakennus puutarhoineen ja piha-alueineen on kokonaisuus, joka luo monipuoliset puitteet edustamiseen, toimintaan ja harrastamiseen.

Rakennuskannan inventointiraportin sivulla 28 on kuvattu mahdolliset käyttötarkoitukset kartanoalueen rakennuksille. Asemakaava sallii mahdollisimman monipuoliset käyttötarkoitukset rakennuksille. Rakennussuojelu ja sisätilojen suojelu rajaa rakennuksen käyttöä. Päärakennuksen käyttö tulevaisuudessa tulee olemaan alueella tarkimmin ohjattua ja rajattua.

Asuminen kartanon pihapiirissä: Alueen kehittämisen ja käytön kannalta on tärkeää, että kartanoalueelle saadaan ympärivuorokautisia asukkaita. (talonmies/puutarhuri /asukas). Kartanoalueen puutarha toimii yleisenä avoimena puistoalueena, missä voi liikkua vapaasti. Puistossa voi järjestää myös rajoitetusti yleisötilaisuuksia.

Kartanorakennuksen toimintaa voidaan myös haluttaessa ulkoistaa. Ns. kartanoisäntä voisi asua kartanon toisessa kerroksessa ja käyttää ensimmäisen kerroksen keittiötä. Kartanoisännän tulisi vastata juhla- / näyttelytilojen käytettävyydestä.

Toinen mahdollisuus on asuttaa kartanoisäntä Pehtoorintaloon, johon voidaan myös kunnostaa myös asunto.

Muuten Pehtoorintalo on oiva kahvilatila, näyttely- tms. yleisötila.

Pihapiiriin on mahdollista luoda asunto myös mankelitupa (myllytorppa). Mankelitupa voidaan vaihtoehtoisesti kunnostaa sauna.

Majoitustiloja: Majoitustiloja voi asemakaavan mukaan rakentaa pikkutalliin sekä sen yhteyteen toteutettavaan laajennusosaan. Uuteen osaan voisi toteuttaa mm. luento- ja kokoustiloja, sekä koko kartanoalueen toimintaa palvelevaa saniteetti- ja keittiötiloja.

Myös Tessenintalo ja Karjanhoitajan talo (Tesseninkujan varrella) voisivat toimia ulos vuokrattavina "taiteilijataloina tai -tiloina". Vaihtelevat vierailijat ja taiteilijat loisivat alueelle kiinnostavuutta ja täydentäisivät kartanoalueen toimintaa omilla näyttelyillään ja myymälöillään. (Rakennuksia ei tulisi myydä pois kaupungin omistuksesta.)

Muita uusia asuinpaikkoja: Alueen asukasmäärää lisätään maiseman- ja rakennussuojelun ehdoin. Makasiinmäen pohjoispuolelle kaavoitetaan kolme uutta rakennuspaikkaa sekä Tesseninkujan varteen kolme uutta rakennuspaikkaa (kaupungin maille). Yksityisten omistamille tonteille kaavoitetaan kaksi uutta asuinpaikkaa (ns. puutarhurintalon tontille ja makasiinimäelle), sekä tarvittavia uusia talousrakennusten paikkoja.

Kaupunki voi tarjota alueen uusia asuntontteja erityisesti alueen tuleville toimijoille ja tukea siten kartanoalueen kehittämistä.

Maatalous, viljelyalueet: Maanviljely ja karjanhoito on ollut tärkeä osa kartanon toimintaa. Alueen kehittämisen kannalta on tärkeää, että viljelytoiminta alueella säilyy. Vantaan kaupungin omistama maatalouskeskus säilyy edelleen maatalouskeskuksena, mutta sen toimintaa voidaan uuden kaavan mukaan laajentaa ja monipuolistaa esim. kotieläintilatoiminnaksi tai vaikkapa asukastoiminnan tiloiksi. Korttelialueelle voi rakentaa lisää kalustosuojatilaa. Kasvihuoneviljely: Kartanoalueella on aikanaan ollut merkittävää kasvihuonetoimintaa. Kartanon neilikkalajit ovat olleet maan kuuluja. Puretuista kasvihuoneista jääneet kivijalat odottavat alueella uutta tulevaisuutta. Uusi asema-kaava sallii kasvihuoneiden palauttamisen alueelle.

Palstaviljely: Kartanoalueen eteläosan palstaviljelyaluetta kehitetään. Kaava mahdollistaa tarvittavien varastotilojen toteuttamisen alueelle. Myös läheinen maatalouskeskus voidaan haluttaessa liittää esim. alueella toimivien hyötykasviyhdistysten tms. toimintaan.

Museo-, työ- ja näyttelytiloja

Osa alueen rakennuksista on varattu museotoiminnalle sekä kaupungin museon omaan varasto- ja näyttelytoimintaan.

Alueen rakennuksista osaa voi kehittää ulosvuokrattavina yhdistettyinä asumis- ateljee ja myymälätiloina. (esim. autotalli)

Myös sepänpajan toivotaan palaavan alueelle. Sepänpajan toimintaa voi jatkossa kehittää esim. vanhassa kasvihuonekorttelissa.

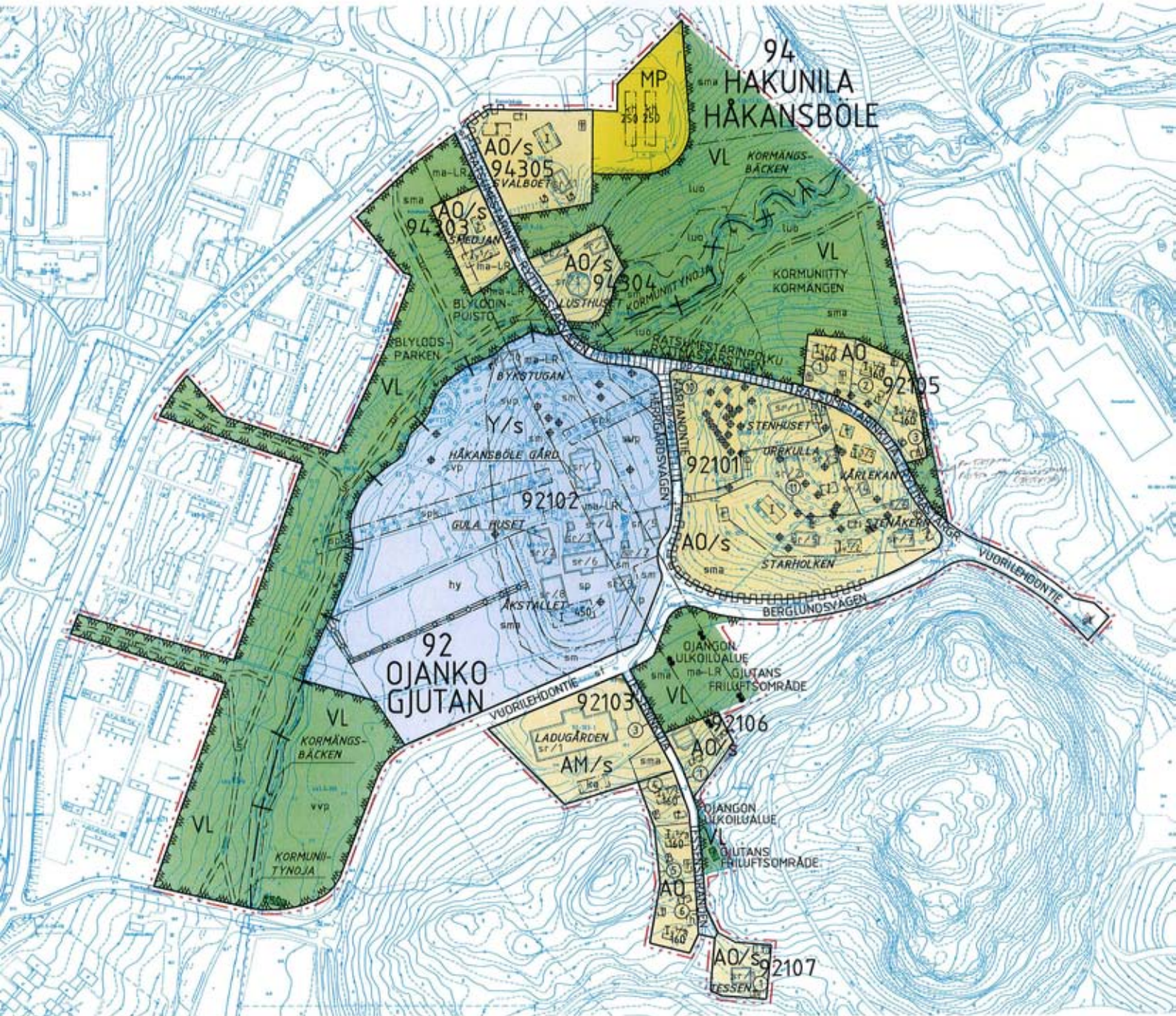
Kaavatyössä on käytetty mm. seuraavia esiselvityksiä:

Häkansbölen kartanopuisto – Puistohistoriallinen selvitys ja restaurointiehdotus 2005. Eeva Rapola.

Häkansbölen kartano – päärakennuksen rakennushistoriaselvitys 2007. Arkkitehtitoimisto Schulman Oy.

Häkansbölen työväenmäen maisemaselvitys ja täydennysrakentamisen vaihtoehtoja, 1.4.2008. Maisema-arkkitehtitoimisto Näkymä Oy.

Häkansbölen kartanoalue, historiaa, rakennuskannan inventointi sekä maankäytön vaihtoehtoja 27.4.2009. arkk.tsto Schulman Oy.

Alustava kaavakartta

MONIEN MAHDOLLISUUKSIEN KARTANONMÄKI

Kaupunginmuseon rakennustutkija Jaana Moberg

Ote tiluskartasta vuodelta 1907

Vantaalainen kaupunginosa Hakunila / Håkansböle on syntynyt Håkansbölen kartanon entisille maille, josta alue myös sai nimensä. Hakunilan lähiö alkoi rakentua 1960-70 lukujen vaihteessa.

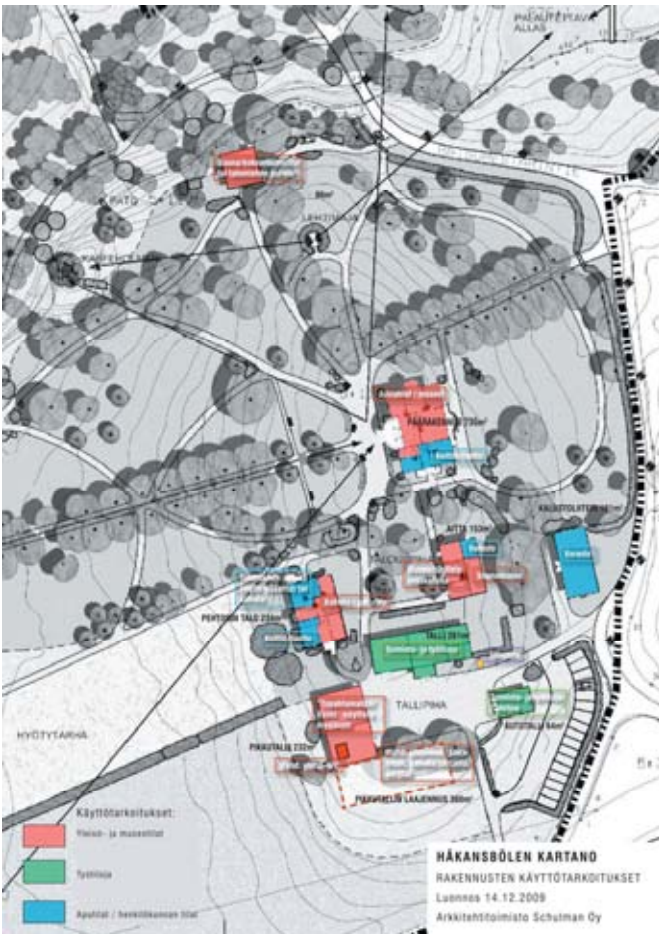
Alueen historia ulottuu keskiajalle ja kartanon historiaa on pystytty seuraamaan aina 1500-luvulle saakka.

Kartanon historia liittyy moniin Suomen historian vaiheisiin ja historian merkkihenkilöihin (mm. Sederholm, Munsterhjelm, Kustaa III).

Håkansbölen kartano on Vantaan kartanoista parhaiten säilyttänyt rakennustaiteellisen ja historiallisen arvonsa ja sen päärakennus kuuluu ehdottomasti Vantaan arvokkaimpiin historiallisiin rakennuksiin. Päärakennuksen on suunnitellut aikansa merkittävä arkkitehti Armas Lindgren. Rakennus on kokonaistaideteos, jossa suunnittelijan kädenjälki näkyy kautta rakennuksen kalustusta myöten.

Museovirasto on luokitellut kartanon alueen valtakunnallisesti merkittäväksi rakennetuksi kulttuuriympäristöksi (RKY 1.1.2010). Kartanoympäristön historiallinen arvo on yksiselitteisesti todettu myös muissa vastaavissa inventoinneissa. Päärakennuksen arkkitehtoninen ja rakennushistoriallinen arvo on niin ikään todettu useissa eri julkaisuissa ja yhteyksissä. Rakennus on pääosiltaan alkuperäiskunnossa ja tilat ovat asiantuntijoiden mukaan alkuperäisyydeltään ainutlaatuisia Suomessa.

Kaikki kartanon ja sen toimintaan liittyneet rakennukset on suojeltu asemakaavassa.

Viereisessä kartassa näkyvät kartanonmäen rakennukset, jotka siirtyivät kaupungin omistukseen: päärakennus, sen eteläpuolella talouspiha, jota rajaavat pehtorin talo, talli ja aitta. Tallirakennus rajaa myös tallipihaa, jota reunustavat lisäksi pikkutalli ja autotalli. Aitan länsipuolella on kalustoliiteri. Lisäksi kokonaisuuteen kuuluu mäen pohjoisosassa Koruniitynojan rannalla sijaitseva pyykkitupa.

Kartassa on eri värein esitetty suunniteltu tilojen jako kolmeen ryhmään käyttötarkoituksen mukaan:

Punainen:	Yleisö- ja museotilat
Vihreä:	Työtilat
Sininen:	Aputilat / henkilökunnan tilat.

Kartanonmäen rakennusten lisäksi kaupungin omistuksessa ovat kartan ulkopuolelle jäävät, mäen eteläpuolella sijaitsevat maatalouskeskuksen entinen navettarakennus, entinen karjanhoitajan asunto sekä asuintalo "Tessen".

PÄÄRAKENNUS (735 m2)

Näkymä lännestä julkisivuremontin valmistuttua 2009.

Päätilat eri kerroksissa:

1.kerros: halli, herrain huone, salonki, biljardihuone, ruokasali, keittiö, konttorihuone, vihreä huone

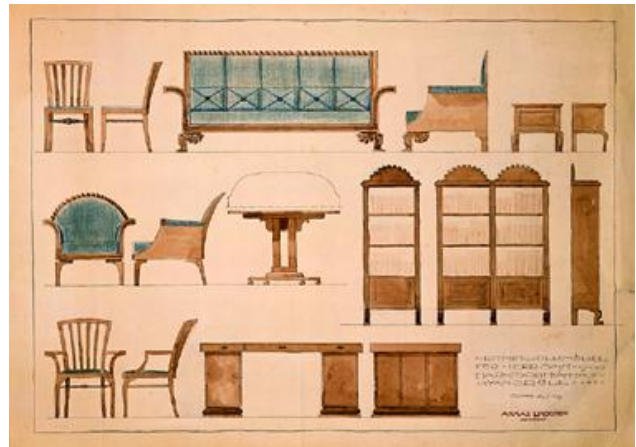
2.kerros: ylähalli, punainen huone, rouvan huone, makuuhuone (keltainen huone), kouluhuone, lastenhuone, Per Kastenin huone, palvelijoiden Helenen ja Finan huoneet, kylpyhuone

Kellari: kellaritupa, viinikellari, juomavarasto, tekninen tila, sauna

Historia

Häkansbölen kartanon tienoilla on keskiajalla sijainnut neljän talon muodostama pieni kylä. 1600-luvulla paikalle on perustettu säterirusthollitila. 1700-luvulla tila siirtyi kauppaneuvos Johan Sederholmin omistukseen. Sederholm perusti kartanoon puiston ja rakennutti Kustaa III:n käynnin muistoksi alunperin huvimajana toimineen ns. Mutteritalon. 1800-luvulla kartanoa hallinnoi noin 40 vuoden ajan Munsterhjelmin suku. Tänä aikana tila laajentui ja maanviljelyä kehitettiin voimakkaasti. Munsterhjelmin aikana 1860-luvulla rakennettiin uusi, nykyistä edeltänyt päärakennus, jonka suunnitteli arkkitehti A. F. Granstedt.

Viimeisimmän omistajasuvun, Sanmarkien, aikakausi alkoi kartanossa vuonna 1905. Hankittuaan kartanon hallintaansa uusi omistaja Arvid Sanmark ryhtyi uudistamaan kartanon rakennuksia ja puistoa. Kartanoalueen nykyinen päärakennus on arkkitehti Armas Lindgrenin suunnittelema.

Armas Lindgrenin laveerattuja piirustuksia vuodelta 1905.

Uusi päärakennus tehtiin vanhan päärakennuksen paikalle osin vanhan rakennuksen hirsistä. Päärakennuksen kellarin on arveltu olevan peräisin Sederholmin ajalta 1760-luvulta. Klassisvivahteinen jugend-arkkitehtuuri on hyvin säilynyt. Lindgrenin tyyli näkyy päärakennuksen varmaotteisissa julkisivuissa ja interiööreissä, joista on säilynyt lukuisia suunnitelmapiirustuksia. Lindgrenin allekirjoittamat laveeratut piirustukset ovat vuodelta 1905. Päärakennus valmistui 1908. Kartanon puiston suunnitelmat tilattiin puutarha-arkkitehti Svante Olssonilta.

Armas Lindgren on itsenäisesti suunnitellut vain yhden toisen kartanorakennuksen, Häikon kartanon 1913. Arkkitehtikolmikko Gesellius-Lindgren-Saarinen on suunnitellut muita tunnettuja kartanoita kuten Hvitträskin ja Suur-Merijoen kartanot.

Häkansbölen kartanon päärakennus, sitä ympäröivä puutarha ja puisto sekä talousrakennukset muodostavat ainutlaatuisen ehjän kartanomiljöön.

Päärakennuksessa tehtiin joitakin yksittäisiä muutostöitä melko pian sen valmistumisen jälkeen, mm. ruokasalia laajennettiin 1912. Huonetilojen sisustusta uusittiin jonkin verran 1930–1950-luvulla. Rakennus on kuitenkin säilynyt harvinaisen alkuperäisenä. Tähän on osaltaan vaikuttanut kartanon viimeisten vuosikymmenten vähäinen käyttö. Sanmarkit oleskelivat Håkansbölessa vain satunnaisesti. Koska rakennus ei ollut ympärivuotisessa käytössä, ei syntynyt suuria paineita ajanmukaistaa sitä, rakentaa uutta tekniikkaa ja mukavuuksia. Lomakäytössä sallittiin rakennuksen "vanhanaikaisuus". Uutena lisänä ovat vain kellarikerroksen saunatilat.

Kartano tuli Vantaan kaupungin omistukseen vuonna 2005. Päärakennus on kunnostettu ulkopuolelta vuosina 2007-2009, kartanopuiston kunnostustyöt ovat loppusuoralla. Sisätiloista on tyhjennetty kaikki huonekalut ja irtaimisto. Kaupungin omistukseen siirtyneet kalusteet ja esineet ovat kaupunginmuseon varastoissa odottamassa konservointia. Sisätilat ovat nyt lähes viisi vuotta olleet tyhjiillään odottaen kunnostuksen aloittamista. Tilat ovat jossain määrin toimineet julkisivujen kunnostustyömaan laitteiden ja materiaalien varastointitilana.

Sali 2005

Yläaula 2005

Sali 2010

Sali 2008

Yläaula 2008

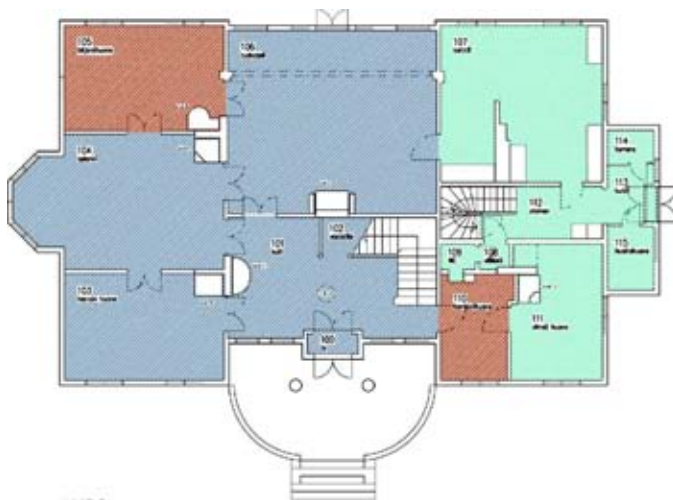
Tuleva käyttö

Alustavat tutkimukset ovat antaneet tietoa huoneiden alkuperäisestä asusta ja siten on mahdollista tarpeelliseksi katsottavilta osin palauttaa muutettuja tiloja alkuperäistä asuaan vastaaviksi. Historiaa hyväksikäyttävää käyttö-tarkoitusta tukee myös kartanon mukana ostettu ja osin lahjoituksena saatu kalustus ja esineistö. Ne kuuluvat saumattomasti kartanokokonaisuuteen, mutta eivät kestä arkikäyttöä. Harvinaisimmat ja arvokkaimmat esineet poistetaan käytöstä, mutta nekin pidetään rakennuksessa. Häkansböle onkin yhdistelmä eräänlaista kotimuseota ja elämää ja jatkuvuutta sallivaa korkealuokkaista tilaa. Rakennuksen käyttö tapahtuu sen ehdoilla, ajatuksella "Sanmarkien vieraana".

Päärakennus tulee toimimaan myös Vantaan kaupungin edustustilana. Rakennuksessa voidaan järjestää pienimuotoisia kulttuuritilaisuuksia. Toimintaan voivat kuulua esimerkiksi neuvottelut, pienimuotoiset symposiumit, matineat, tapaamiset, runoillat ja kamarikonsertit sekä pienimuotoiset lounaat ja päivälliset. Rakennuksen tiloja ei vuokrata yksityisille eikä rakennukseen tule majoitustiloja. Kartanon käyttöä varsinaisena juhlatilana rajoittaa arvokas alkuperäinen sisustus sekä toisaalta myös tilojen pienuus. Kartano soveltuisi parhaiten n. 30 hengen tilaisuuksiin. Ruokailutilaisuuksien maksimihenkilömäärä on 20 henkeä. Rakennukseen on mahdollista sijoittaa catering-palvelua hyödyntävä tarjoilukeittiö. Päärakennuksessa sallitaan myös asumista toisen kerroksen eteläpäädyssä (entisiä palvelijoiden tiloja).

Rakennuksen kellari on osittain holvattu ja sen tiloja voidaan käyttää, kuten Sanmarkienkin aikana, kellaritupana ja viinikellarina.

Kartanossa voidaan myös järjestää opastuskierroksia yleisölle. Sesonkiluontoiset joulu-, kesä- tai sadonkorjuu yms. juhlat luontuvat myös kartanon alueelle, huomioiden historiallisen puiston asettamat reunaehdot.

1.KRS

2.KRS

Tilankäyttökaaviot, arkkitehtitoimisto Schulman Oy

Päärakennuksen tilat voidaan sallitun toiminnan ja toimenpiteiden kannalta jakaa kolmeen luokkaan:

1. Museohuoneet

Kaikki pinnat kunnostetaan alkuperäiseen asuun, osittain konservaattorityönä.

Tiloihin palautettaisiin mahdollisimman paljon alkuperäistä kalustoa ja esineistöä. Tila kertoo sisutuksellaan ja tunnelmallaan alkuperäisestä käytöstään ja myös käyttäjistään. Näissä huoneissa ei sallittaisi erityistä toimintaa, mutta tiloihin olisi mahdollista tutustua.

2. Kulttuuri-, näyttely- ja edustustilat

Kaikki pinnat kunnostetaan alkuperäiseen asuun, osittain konservaattorityönä.

Myös näihin palautettaisiin harkitusti alkuperäistä kalustoa ja esineistöä. Tiloissa sallittaisiin arvokkaan ympäristön huomioon ottavaa ja siihen soveltuvaa toimintaa.

3. Palvelevat tilat mm. keittiö- ja huoltotilat

Pinnat kunnostetaan osittain alkuperäiseen asuun. Tiloissa voidaan sallia sen käytön edellyttämiä muutoksia ja uudistuksia pintakäsittelyissä, kalusteissa ja ovissa. Jonkin verran on mahdollista rakentaa myös uusia kevyitä väliseiniä.

Korjauksen luonteesta

Päärakennuksen korjauksen luonne on restauroiva, säilyttävä, paikoin palauttava. Osa tiloista voidaan säilyttää lähes sellaisenaan. Osaan voidaan tehdä palauttavia, pintoja rekonstruoivia toimenpiteitä kuitenkin siten, että kokonaisuus säilyy yhtenäisenä. Hankkeen luonne edellyttää tarkkaa aikataulua ja suunnitelmaa korjausjärjestyksestä, koska kustannukset hallitaan parhaiten jakamalla hanke useisiin erityisurakoihin. Pääsuunnittelija on hankkeessa avainasemassa ja suunnittelijan tulee olla ehdottomasti aiheeseen perehtynyt, kokenut ja pätevä.

Sali ja alkuperäinen Lindgrenin suunnittelema ovimalli

Salonki

Kylpyhuone

Kirjasto / biljardihuone

Leikkimökki Lilla Böle

Päärakennuksen läheisyydessä on kartanon arkkitehtuuria jäljittelevä leikkimökki. Se rakennettiin Arvid Sanmarkin muutettua kartanoon perheineen. Leikkimökki sisälsi ajalleen tyypillisiä lasten kalusteita ja esineitä.

Kunnostuksen jälkeen alkuperäiset kalusteet ja esineet palautetaan. Leikkimökki voi toimia museokategoriaan luokiteltavana tilana, jota voidaan esitellä valvonnan alla.

Lähellä päärakennusta talouspihalla on myös ollut kartanon tyyliin rakennettu pieni koirankoppi. Myös se on tarkoitettu palauttaa kunnostuksen jälkeen.

PEHTORIN TALO (GULA HUSET) (234 m²)

Historia

Tilalla on ollut pehtori ja muuta työväkeä jo Sederholmin ajalta asti. Nykyinen pehtorin talo on kuitenkin tehty aikaisintaan 1840-luvulla. Tosin 1989 tehdyssä korjauksessa löydettyjen rakenteiden perusteella on arvioitu, että osa rakennuksesta voisi olla vielä vanhempaa perua. Ainakin rakennuksen alla oleva kellari on rakennettu ennen vuotta 1800 (Museovirasto/Sakari Mentu). Rakennus on ollut kovassa käytössä ja sitä on uusittu aina tarpeen tullen. Vanhat pinnat ovat jääneet uusien alle, osin fragmentaarisina.

Tuleva käyttö

Rakennusta on korjattu ja ylläpidetty päärakennusta rankemmalla kädellä ja siksi myös sen käyttö voi olla sellaista, mikä edellyttää raskaampia toimenpiteitä ja suurempia teknisiä asennuksia kuin mitä päärakennuksen osalta on mahdollista.

Pehtorin talon talonpoikaisinteriöörit mahdollistavat myös monenlaiseen käyttöön soveltuvan, arkipäiväisemmän sisustuksen ja varustelun. Tällainen käyttö voi olla esim. vuokrattavaa juhla- ja kokoustilaa.

Rakennuksen yhteydessä voi myös toimia kahvila. Kesäisin kahvila voisi olla avoinna esim. viikonloppuisin. Rakennuksen yksikerroksisuus helpottaa erilaisten turvallisuus- ja esteettömyysvaatimusten täyttymistä. Talon ja talousrakennuksen pihapiiri ja ympäristö palvelevat juhlien laajentumisalueena. Osaa rakennusta voidaan käyttää myös asumiseen.

Pehtorin talon toiminta-aluetta voidaan laajentaa vastapäiseen aittaan. Aittojen tunnelma ja varustelu sopisivat kesäkäyttöön mainiosti.

AITTA / BODAN (153m²)

Historia

Aitan rakennusajankohtaa ei tunneta. Numeroiduista hirsistä päätellen ainakin osa rakennuksesta on aikanaan siirretty muualta. Aitassa on ollut leivintupa, puuvaja, säilytystilat viljalle ja suolalle sekä vaunu-liiteri. Talouspihan puolella aitassa on kolme erillistä tilaa, joista keskimmaisessa leivintupana toimineessa on uuni ja valonlähteenä kaksi isompaa ikkunaa. Rakennuksen vastakkaisella puolella on isohko tila pariovella ja juuri se on toiminut kartanon vaunuvarastona. Rakennus on tällä hetkellä kylmää tilaa.

Tuleva käyttö

Aitta tulee olemaan museorakennus, mutta se voi toimia myös osittain näyttelytilana ja kesäkahvilana. Alkuperäinen vaunu-liiteri voi jatkossa toimia konservoituja kartanon vaunuja esittelevänä museona. Päädyssä on lisäksi varastotilaa.

TALLI (261m²)

Historia

Talli on rakennettu 1883 silloisen kartanon omistajan Konni Zilliacuksen toimesta hänen täysiverihevosilleen. Tallia on laajennettu kahteen otteeseen.

Rakennus on pääosin hirsirunkoinen ja kylmää tilaa.

Tuleva käyttö

Rakennus on tilava, mutta ikkuna-aukot ovat pienehköjä ja sijaitsevat korkealla. Eteläpuolella on kahdessa kohtaa suuret pariovet.

Rakennukseen voi sijoittua erilaisia toiminta- ja työtiloja. Toimintamuotoina voi olla mm. harrastenäytelmäkerho, perinnetanssi, erilaiset kerhot ja kokoontumiset sekä esimerkiksi suurehkoa tilaa edellyttävä rakentamis- / askartelutoiminta. Rakennukseen voi sijoittua myös näyttely- ja ateljeetiloja.

Isompia tiloja voidaan myös jakaa väliaikaisin kevyin väliseinän pienempiin osiin.

ÄKSTALLET , PIKKUTALLI (234m²)

Historia

Pikkutalli on alun perin ollut osa suurempaa L-muotoista talli- ja navettarakennusta, joka on todennäköisesti peräisin Munsterhjelmien ajalta 1840-luvun puolivälistä. Navettaosa purettiin 1921, kun kartanoalueen eteläreunaan rakennettiin kokonaan uusi navetta. Puretun osan perustuskiviä on edelleen jäljellä. Pikkutallin pohjoispäädyssä on kellari 1800-luvun lopulta.

Rakennus on hirsirunkoinen ja kylmää tilaa.

Tuleva käyttö

Tilojen ja aukotuksen suhteen tilanne on samantyyppinen kuin edellä mainitussa varsinaisessa tallissa. Pikkutalli on kuitenkin muodoltaan pelkistetympi ja leveärunkoisempi. Tallipihan puoleisella julkisivulla on korkealla sijaitsevia pienehköjä ikkunoita ja suuret pariovet.

Tulevan käyttötarkoituksen suhteen sille on annettu nimi 'tapahtumatalli'. Tiloihin saisi helposti erilaisia vaihtuvia näyttelyitä, siinä voisi järjestää myyjäisiä ja teemapäiviä. Suurten oviaukkojen ansiosta tilat on helppo yhdistää keksäaikaan tallipihaan. Rakennukseen voi myös sijoittua yleisön käyttöön tarkoitetut wc-tilat.

PIKKUTALLIN YHTEYDESSÄ OLEVA MAHDOLLINEN LAAJENNUSOSA

Puretun navettaosan paikalle on mahdollista rakentaa pihapiiriin sopiva ja sitä täydentävä uusi laajennusosa. Korkeuden ja mittasuhteiden tulee olla olemassa olevan talliosan mukaisia.

Rakennuksen tulee palvella kartanokokonaisuutta myös toiminnallisesti. Siihen voi sijoittua mm. luentosali, näyttelytiloja, kahvila-/ravintolatiloja sekä majoitustiloja. Korkeahkon rakennuksen sisälle voidaan rakentaa myös osittainen parvi, kuitenkin enintään 1/3 rakennuksen pohjan alasta.

AUTOTALLI (64m²)

Historia

1908 valmistunut rakennus rajaa tallipihaa ja sijaitsee sen itäreunassa. Rakennus on rinteessä ja sillä on maastoon upotettu graniittikivistä muurattu kellarikerros. Ylempi kerros on hirsirakenteinen.

Alunperin rakennus on toiminut maitokamarina ja jääkellarina. Käyttö muuttui 1922, jolloin siihen sijoittui puusepänerstas ja kaksi asuinhuonetta. 1950-luvulla rakennus muutettiin autotalliksi. Ylärinteessä tallipihan puoleisella seinällä on nykyisin kaksi leveää autotallinovea. Rakennus on lämmintä tilaa.

Tuleva käyttö

Kuten muissa tallipihaa ympäröivissä rakennuksissa, myös tähän voi sijoittua erilaisia toiminta- ja työtiloja. Rakennuksen koon myötä toiminta olisi pienimuotoisempaa. Rakennuksessa voisi esimerkiksi toimia muistumana sen historiasta pieni puusepänerastas, jossa yleisön olisi toisinaan mahdollista päästä tutustumaan verstaaseen ja perinteisiin työtapoihin.

Rakennukseen on mahdollista sijoittaa myös asumista.

KALUSTOLIITERI (161m²)

Historia

Korkea yksikerroksinen Kartanontien varressa oleva rakennus valmistui 1901 maanviljelykaluston varastoksi. Rakennuksessa ei ole ikkunoita ja siinä on tällä hetkellä myöhemmin lisätyt suuret liukuovet. Rakennus on rankarakenteinen ja kylmää tilaa.

Tuleva käyttö

Myös tähän tallipihan läheisyydessä olevaan rakennukseen voi sijoittua toiminta- ja työtiloja, mutta ikkunattomana tilana sen käyttö olisi luontevaa myös varastona. Rakennukseen on myös mahdollista sijoittaa kartanoaluetta palveleva jätepiesti.

Tallipihan nykytilanne

Tällä hetkellä tallipihan talousrakennukset toimivat varastotiloina. Osa tiloista on kaupunginmuseon käytössä ja niihin on varastoitu kartanon historiaan liittyvää alkuperäistä esineistöä kuten ulkokalusteita, runsaasti maatalouden esineistöä ja ajoneuvoja. Osa tiloista on vuokrattu ulkopuolisille kuukauden irtisanomisajalla.

BYKSTUGAN, PYYKKITUPA 90 m², 3h + k

Historia

Puron rannassa sijaitseva ns. pyykitupa on rakennettu Munsterhjelmien toimesta 1840-luvun puolivälissä. Rakennuksessa on ollut pesutupa, mankeli- ja silityshuone. Rakennuksen historiaa ei ole toistaiseksi tarkemmin tutkittu. Vuonna 1972 rakennuksesta poistettiin siellä ollut käsikäyttöinen mankeli ja se muutettiin asuinkäyttöön.

Mankelituksen läheisyydessä Kormuniitynojan partaalla on sijainnut mylly. Rakennusta onkin usein kutsuttu myös myllytorpaksi.

Kartanontien itäreunalla on ollut hyvin samankaltainen, myöskin pyramidikattoinen rakennus nimeltään "Alphyddan", joka purettiin 1946.

Tuleva käyttö

Tätäkin rakennusta on vuosien saatossa muutettu paljon, joten myös jatkossa sisätilojen suhteen voidaan toimia vapaammin. Rakennuksen ulkomuoto tulee säilyttää. Rakennus on viimeksi toiminut asuntona ja siinä on yksi isompi huone, jossa on takka, sekä kaksi pienempää huonetta keittiö ja wc.

Rakennus voi toimia tulevaisuudessa kokoontumistilana, saunatupana tai kartanoalueen toimintaan liittyvänä asuntona. Sen edustalle tullaan sallimaan yksi autopaikka. Rakennuksen läheisyyteen on mahdollista rakentaa tyyliin sopiva pieni talousrakennus.

KARTANO OPPILAITOSTEN YHTEISTYÖKUMPPANINA

Häkansbölen kartano on Vantaan kaupungin lyhyen omistuksen aikana jo palvellut monia opiskelijoita ja opiskelijaryhmiä mm. opinnäytetyö- tai harjoitustyökohteena. Yhteistyö eri oppilaitosten kanssa edistää kartanon tutkimusta ja taustatietojen keruuta. Opiskelijoiden panos onkin ollut arvokas osa kartanolla tehdystä työstä.

Esimerkkejä jo toteutuneesta yhteistyöstä eri oppilaitosten / opiskelijoiden kesken:

EVTEK Muotoiluinstituutin konservattorilinja

Teknillisen korkeakoulun arkkitehtiosasto

Taideteollisen korkeakoulun tila- ja kalustesuunnittelun koulutusohjelma

Kymenlaakson ammattikorkeakoulun rakennusrestauroinnin artemomi -koulutuslinja

Teknillisen korkeakoulun maisema-arkkitehtuuri -koulutusohjelma

Kartanokokonaisuudesta löytyy jatkossakin runsaasti aiheita tutkimukseen ja entisöintiin. Kartanorakennukset ja koko sen ympäristö tarjoavat monenlaisia mahdollisuuksia myös taidealan opiskelijoille.

*Historiallista tanssia "Meidän Hakunila"
kaupunkijuhlapäivänä 17.5.2009*

KULTTUURI JA MATKAILU

Kartanoalueella on monia mahdollisuuksia esittävälle taiteelle ja pienimuotoiseen teatteritoimintaan. Kesäteatteri olisi esimerkiksi suhteellisen helppo järjestää niityille Kormuniitynojan läheisyyteen entisten kasvihuoneiden sijoille, aluksi väliaikaisena käyttönä odotellessa varsinaisen kasvihuone toiminnan käynnistymistä.

Tallipihan rakennukset tarjoavat joustavia esitystiloja kesäkäyttöön. Teatteriesityksiin voi ammentaa lukuisia aiheita kartanomiljööstä ja sen historiasta. Esitykset voivat elää kartanon lähiympäristössä, puistossa ja pihalla.

Häkansbölen kartanoalueella on erinomaiset mahdollisuudet tulla pääkaupunkiseudun uudeksi arvokkaaksi matkailukohteeksi. Merkittävänä painopisteenä voi olla myös arkkitehtuuri- ja puutarhamatkailu.

Kartanoalue on hyvien liikenneyhteyksien päässä. Linja-autopysäkki on aivan kartanonpuiston tuntumassa ja lyhyen linja-automatkan päässä on myös Tikkurilan rautatieasema. Pääliikenneväylän, kehä III:n Hakunilan liittymästä etäisyys kartanoalueelle on runsas kilometri.

Vantaa on mukana World Design Capital 2012 / Maailman kulttuuripääkaupunki -hankkeessa. Häkansbölen kartano edustaa kokonaisvaltaista suunnittelua eli designia parhaimmillaan. Kaupunginmuseon tavoitteena onkin saada kartano mukaan kulttuuripääkaupunkihankkeen ohjelmistoon. Näyttelyin ja luennoin voidaan esitellä kartanoaluetta painopisteenä juuri suunnittelu. Mielenkiintoinen aihe on kohteen arkkitehdin näkökulma ja suunnitteluun vaikuttaneet kansainväliset suuntauksat. Kartanolla voidaan järjestää teemaan liittyen monipuolista ohjelmaa, konsertteja, taidenäyttelyitä, erilaisia esityksiä sekä keskustelutilaisuuksia.

Häkansbölen kartano on Vantaan kartanoista parhaiten säilyttänyt rakennustaiteellisen ja historiallisen arvonsa. Monipuolinen rakennuskanta ja hieno kartanonpuisto luovat puitteet monipuoliselle toiminnalle. Pihapiirissä oleva käyttämätön rakennuspaikka mahdollistaa uusien toimintojen edellyttämien tilojen sijoittamisen alueelle. Kaupungin omistamana Häkansbölen kartanoalue rikastuttaa kaupunkilaisten kulttuuritarjontaa ja vapaa-ajan toimintaa, sitä voidaan käyttää täyspainoisesti kohottamaan Vantaan imagoa ja kiinnostavuutta mielenkiintoisen historian omaavana kaupunkina.

LÄHTEET:

- Håkansbölen kartanoalue. Historiaa, rakennuskannan inventointi ja maankäytön vaihtoehtoja 27.4.2009, Arkkitehtitoimisto Schulman Oy
- Jugendin hehkua Vantaan maisemissa. Monien mahdollisuuksien Håkansböle. 2008, Vantaan kaupunginmuseo ja Arkkitehtitoimisto Schulman Oy
- Håkansbölen kartano. Päärakennuksen rakennushistoriaselvitys. Arkkitehtitoimisto Schulman Oy, 2008

VALOKUVA-AINEISTO:

- Vantaan kaupunginmuseo
- Museokuva / Matti Huuhka, Ilari Järvinen
- Arkkitehtitoimisto Schulman Oy
- Rakennustaiteenmuseo

Håkansbölen kartanosta löytyvät esittelysivut kaupungin kotisivuilla suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi.

Suomenkielinen esittely löytyy osoitteesta:

http://www.vantaa.fi/i_alaetusivu.asp?path=1:135:137:221:1761:6113:6114:76326

Ruotsinkielinen esittely löytyy osoitteesta:

http://www.vanda.fi/i_alaetusivu.asp?path=109:25689:17987:17988:76946

Englanninkielinen esittely löytyy osoitteesta:

http://www.vantaa.fi/en/i_alaetusivu.asp?path=110:2508:2510:36710:36712:77461

MIKSI HÄKANSBÖLEN KARTANOPIUSTO ON NIIN ERITYINEN PUISTO SUOMESSA?

Viheralueyksikön puistosuunnittelupäällikkö Pirjo Sirén

Häkansbölen kartano on valtakunnallisesti merkittävä kulttuurihistoriallinen kohde. Valtakunnallisesti merkittäväksi sen tekee sen luonne yhtenäisenä jugend-ajan kokonaistaideteoksena, kartanona ja sen kartanopuistona. Vastaavaa merkkiteosta ei muualta Suomesta löydy. Nyt, vuosien kehittämistyön ja viheralueyksikön sekä tilakeskukseen yhteisen EU-hankkeen myötä siitä on lisäksi tullut ensimmäinen ja ainoa vantaalainen restauroitu historiallinen puisto.

Häkansbölen kartano on ollut olemassa 1500-luvulta lähtien. Rakennukset ovat peräisin pääosin 1800-luvulta, päärakennus 1900-luvun alusta. Kartanopuisto sai alkunsa 1780-luvulla, kun Johan Sederholm antoi istuttaa puiston kartanon ympärille. Sederholm rakennutti Kormuniityn-ojan rantaan huvimajan Kuningas Kustaa III vieraillessa kartanossa matkallaan 1700-luvun loppu-puolella.

Arvid Sandmark osti 830 hehtaarin tilan 1905, jolloin puistossa oli jo laaja käytäväverkosto ja monipuolinen puulajisto. Sandmark rakennutti jugendtyylisen päärakennuksen ja tilasi Svante Olssonilta puisto-suunnitelman, joka toteutettiin osittain. Maisema-tyyliseen puistoon kuului myös Kormuniitynojan toiselle puolelle sijoittunut metsäpuutarha, johon johti useita siltoja. 1950-luvulla puistoon tilattiin suunnitelma Paul Olssonin toimistolta, joka toteutettiin vain osaltaan.

MITÄ HÄKANSBÖLEN KARTANOPIUSTOON SUUNNITELTIIN VUOSINA 2006-2008?

Yleistä

Kartanopuiston kunnostamiseksi laadittiin yleis- ja toteutussuunnitelmat, laatijana Maisema-arkkitehtitoimisto Näkymä Oy projektipäällikkönään maisema-arkkitehti Matti Liski. Puutarhataiteen historian asiantuntijana on lisäksi toiminut dosentti FT Eeva Ruoff.

Kartanoympäristö rakennuksineen ja puistoineen oli säilynyt melko hyvin. Vaikka polkuverkosto oli suurelta osaltaan nurmeltu, puistoaluetta hallitsivat laajat nurmialueet sekä kookkaiden ja vanhojen jalopuiden muodostamat kujanteet ja ryhmät. Tammikujan ja talouspihan pääkäytävät olivat säilyneet käytössä ja siten näkyvissä. Kujanteiden lisäksi vanhoista puistoelementeistä oli jäljellä lehtimaja, tekosaari sekä puistoa idässä rajaava heikkokuntoinen pensasaidanne. Kartanopuiston eteläpuolella sijaitsi vanha hyötytarhan alue, jonka rajasi puistosta huonokuntoinen koivurivi. Puiston sisäiset näkymät olivat vielä avarat, mutta näkymät kartanolta ympäröivään maisemaan olivat katkenneet metsittymisen ja rakentamisen myötä. Blylodinpuisto oli muuttunut melko luonnonmukaiseksi. Hoidon puutteessa se oli paikoin ylitiheä ja vanhojen puiden kunto oli alkanut heikentyä nopeasti. Paikoin se oli myös hyvin kulunut ja roskaantunut kovan virkistyskäytön seurauksena. Kormuniitynoja oli ruopattu 1980-luvun alussa, mikä oli heikentänyt yhdessä vesakoitumisen ohella vesiaiheen esteettisyyttä ja luonnonarvoja.

Tavoitteet ja ratkaisut

Yleissuunnitelman tavoitteena oli kunnostaa ja restauroida kartanoalue siten, että sen tunnelma ja ilme ennallistetaan 1900-luvun alun asuun, jolloin puisto oli kauneimmillaan.

Kartanopuiston polkuverkosto oli restauroitava 1900-luvun alkupuolen mukaiseksi. Lisäksi Blylodinpuistoon ja Kormuniitynojan varteen oli rakennettava kivituhkapintainen raitti tallatun polun paikalle.

Kartanopuiston alueella vanhat puut pyrittiin säilyttämään mahdollisimman pitkään. Huonokuntoiset ja vaaralliset puut poistettiin restauroitavien käytävien varrelta ja niiden tilalle istutetaan uusia jalopuuryhmiä. Lehmuskujan huonokuntoisten lehmüksien rungot säilytettiin aluksi tapittamalla. Myöhemmin kujanteen uusiminen toteutetaan vaiheittain. Päärakennuksen ympäristöä korostetaan kukkivilla koriste pensas- sekä perenna- ja kesäkukkaisuksilla.

Talusrakennusten rajaama tallipiha säilytetään sorapintaisena. Pehtorin talon päärakennuksen väliin jäävä talouspiha hoidetaan nurmipintaisena. Hyötytarha hoidetaan avoimena niittämällä ja sen vieressä oleva peltoalue säilytetään viljelyksessä.

Kartanoalueen pysäköintialue on sijoitettu talusrakennusten kaakkoispuolelle siten, että avoin laakso ja kartanokokonaisuus säilyvät yleisimmistä tarkastelupisteistä mahdollisimman eheänä.

Blylodinpuistoon palautettiin puoliavoin, puistomaisempi ilme. Vanhaa puustoa uudistettiin suosimalla jaloja lehtipuita ja niiden taimia. Asutuksen suuntaan luotiin tiheämpi reunakasvillisuusvyöhyke.

Kormuniitynojan pohjapadon avulla Kormuniitynojan veden pintaa nostetaan, mikäli se on Hakunilan hulevesijohdotjärjestelmän kannalta mahdollista. Kormuniitynojan tekosaari Kaffeholmen palautettiin osaksi puistosommitelmaa siltoineen ja koivukehineen. Kormuniitynojan varteen kohdistettiin maisemaa avoimena pitäviä hoitotoimenpiteitä, pääasiassa vesakon raivausta. Hoitotoimenpiteissä otettiin huomioon alueen luontoarvot säästämällä mm. raitaryhmät. Näkymä Kormuniitynojaa pitkin avattiin poistamalla huonokuntoinen puusto ja raivaamalla tuomi- ja pajupensaikkaa tontin itäpuolelta puron varresta. Pohjapadon avulla padotaan lampi mutteritalon tontin alapuolelle.

Kartanopuutarha valaistetaan päärakennuksen sisätilojen ajastettujen valaistuksen, pysäköintialueelta päärakennukselle johtavien pylväsvalaisimien sekä erikoisvalaistuksen kohteiden avulla. Puiston rakenteista erikoisvalaistetaan pääportti ja Kaffeholmenin silta. Talouspihaa valaistetaan rakennusten keskeisten ovien ylle ja kolmiopäätisiin kiinnitettävillä valaisimilla. Myös päärakennuksen ja pesutuvan sisäänkäynteihin kiinnitetään valaisimet. Kartanopuiston ja talouspihan pylväsvalaisimissa on pistokkeet kausi- ja tapahtumavalaistusta varten. Mutteritalon edustalle padottava lampi valaistetaan. Blylodinpuiston ja Kormuniitynojan varren ulkoilureitti valaistaisiin pylväsvalaisimilla.

Puiston restauroinnin kustannusarvio oli 844 000 €.

MITÄ HÄKANSBÖLEN KARTANOPUISTOSSA ON KUNNOSTETTU JA RESTAUROITU VUOSINA 2008-2009?

Historiallinen kartanopuisto jakautuu kolmeen asemakaava-alueeseen, joita ovat kartanon tontti, Blylodinpuisto ja Kormuniitynojan lähivirkistysalue. Niistä ensimmäinen on Vantaan kaupungin Tilakeskuksen ja kaksi jälkimmäistä Viheralueyksikön hallinnassa. Tilakeskus ja Viheralueyksikkö kunnostivat kartanopuiston tiiviissä yhteistyössä vuosien 2008-2009 aikana. Työ jatkuu vuonna 2010. Kunnostus on myös EU-hanke vuosina 2008-2010.

Vuonna 2008 kunnostettiin vanhojen polkujen perustukset ja rakennettiin muutamia uusia, jotka ovat nykyisen käytön välttämättömiä. Samalla tehtiin valaistukseen liittyvät perustustyöt, kuljetettiin pois puistoon kasautunutta jätettä ja aloitettiin vanhojen nurmikon kunnostus niitä varten erikseen laaditun reseptin mukaan. Vanhoille niityille taimettunut vesakko raivattiin, puustoa harvennettiin monin paikoin ja maisemallisesti arvokkaalle, vanhalle puustolle tehtiin hoitoleikkaus vanhojen puiden hoitoon erikoistuneen arboristin toimesta. Kormuniitynojan keskellä sijainnut tekosaari, Kaffeholmen rekonstruoitiin ja sen ympärillä olevaa veden pintaa kohotettiin hieman puuroon rakennetulla pohjapadolla. Siten Kormuniitynojasta muodostui kartanopuiston kohdalle oikea pikku joki. Lisäksi pehtorin talon alapuolelle istutettiin pieni hedelmätarha.

Viime vuonna urakasta vastaava Hankerakentamisyksikkö rakensi päärakennuksen kattovesien kuivatusjärjestelmän, jonka avulla sadevedet ohjattiin pois rakennuksen tuntumasta. Päärakennuksen lähiympäristö muotoiltiin ja sinne asennettiin siirtonurmikko. Kartanorakennuksiin liittyvät sähkövaraukset ja kaapelityöt toteutettiin puiston urakoitsijan toimesta samalla, kun asennettiin kaapelit päärakennuksen lähiympäristön valaisimia varten. Blylodinpuiston valaistustyöt viimeisteltiin myös kesän kuluessa. Päärakennuksen edessä oleva lehmuskujan portaikko uusittiin luonnonkivisenä, laadukkaana rakenteena ja lehmuskujan yläpäässä olevat vaahterat uusittiin. Vanhan nurmikon lannoitustöitä jatkettiin erikseen laaditun ohjeen mukaan. Sen mukaan nurmikoilla levitettiin kaksi kertaa vuodessa satoja kiloja puutuhkaa ja hitaasti hajoavia kalkkirakeita tavanomaisten fosfori- ja typpilannoitteiden lisäksi. Käsittelyllä oli silmin nähtävä vaikutus nurmikon kuntoon: Ruohikko muuttui entistä vihreämmäksi ja tuu-

heammaksi, joten se kestää tulevaisuudessa hieman kovempaakin kulutusta. Tontilla ja Blylodinpuistossa sijaitsevat puistokäytävät viimeisteltiin syksyyn mennessä.

Kaffeholmenin muotoilu valmistui kesän 2008 kuluessa. Vuonna 2009 asennettiin paikoilleen saarelle johtava silta ja sinne tehtiin asianmukaiset istutukset ja kylvä. Mankelihuoneen eteen kertyneet maat kaavittiin pois, ja vanhan rakennuksen kivijalka otettiin kokonaisuudessaan esille. Toimenpidettä harkittiin tarkkaan, sillä se edellytti jyrkän rinteiden loiventamista ja vanhan vaahteran poistamista. Loppujen lopuksi rinteeseen tehtiin korvaava puu- ja pensasistutus. Samalla puron varret, Blylodinpuiston metsiköt ja Kormuniitynojan laakso niitettiin kertaalleen ja palstaviljelyalueen vastainen metsikkö harvennettiin.

MITÄ KUNNOSTETAAN VUONNA 2010?

Tänä vuonna rakentamishjelmassa on patovallin rakentaminen ja lammen patoaminen Kormuniitynojan laaksoon ns. Mutteritalon edustalle. Tavoitteena on rekonstruoida 1940-luvun tilanne, jolloin laaksopainanteessa oli suurin piirtein reilun tuhannen neliön laajuinen lampi. Se toimi yhtäläillä kartanon kasvihuoneiden kasteluveden varastona kuin kartanopuiston kaunistuksenkin. Pato vahvistetaan rakenteen sisään upotettavalla ponttiseinälle ja siihen muotoillaan hieman kaksi kosken paikkaa hieman eri korkeudelle. Sateisina kausina vesi purkautuu kaksihaaraiseen Kormuniitynojaan, kun taas kuivana kautena vain pääuomassa on virtaavaa vettä. Lisäksi lammen äärellä olevat komeat jalokuuset kohdevalaistaan samalla, kun asennetaan Kormuniitynojan raitin valaistus. Kormuniitynojan vesialueen lunastusmenettely on parhaillaan käynnissä Vantaan kaupungin Yrityspalvelun toimesta. Lammen kunnostustöihin päästään, kunhan lunastusmenettely etenee aikataulussa.

Kartanopuistoon asetettavat yksittäiset rakenteet, kuten jätevesikaivojen kansien verhoilurakenne, kukka-astiat ja pehtoritalon eteen asennettava puunympäryspenkki rakennetaan talven aikana sisätiloissa ja asennetaan paikoilleen kesällä. Tulevana keväänä asennetaan myös kartanopuistoon erikseen tilatut istuimet ja roska-astiat. Samalla viimeistellään valaistus. Kesällä istutetaan päärakennuksen ympärille suunnitellut perenna- ja kesäkukkaryhmät. Työmaan huoltoalueena oleva pysäköintialue viimeistellään viimeisenä. Sen ympärille istutetaan syreeniainanne. Kartanopuiston opastaulut asennetaan kutakuinkin nykyisten työmaataulujen paikalle, mutta niiden sisältö uusitaan. Palstaviljelyalueen reunaan istutetaan niin ikään matala syreeniainanne, jottei palstoilla oleva sekalainen irtaimisto näy kesällä kartanopuistoon. Nurmikot lannoitetaan vielä kahteen kertaan ja niityt sekä avarioiden metsiköiden aluskasvillisuus niitetään vielä kertaalleen kunnostustöiden yhteydessä.

Lisätietoja työmaasta: Tilakeskus, Ulla Puranen, p. 83920131, Viheralueyksikkö, Bo Backman, p. 83922665.

MITÄ MAHDOLLISUUKSIA JA RAJOITUKSIA KARTANOPUISTOSSA ON?

Kartano ja kartanopuisto on osa kulttuurin, matkailun ja urheilun vetovoimakohdetta Nissaksen kartanolta Hakunilan urheilupuistoon ja Håkansböleen

Håkansbölen kartano ja kartanopuisto sijoittuu pääkaupunkiseudun kaupunkirakenteessa yhtenäiselle ja poikkeukselliselle urheilun, kulttuurin, historian ja taiteen vyöhykkeelle Nissaksen kartanolta (ja historiallisen palaneen kartanon rauniopuistolta) Vantaalla keskeisen ja kehittyvän Hakunilan urheilupuiston kautta itse Håkansböleen asti. Tämä vyöhyke voi tarjota Håkansbölen kaavamuutoksen myötä poikkeuksellisen monipuolista taidetta, valtakunnallisesti merkittävää kulttuuri- ja rakennushistoriaa sekä historiallisia puutarhoja, urheilun harrastus- ja kilpailualueita sekä -reittejä jopa Suomenmestaruustasolla. Håkansbölen kaavamuutos mahdollistaa osaltaan uusia toimintoja myös vyöhykkeelle.

Monipuoliset mahdollisuudet valtakunnallisesti arvokkaassa jugend- ympäristössä

Puutarhamatkailu on Euroopassa ja osana sitä Pohjoismaissa noussut suureen suosioon puutarhan ja puistojen noustua trendiksi. Arkkitehtuuri- ja maisema-arkkitehtuurimatkailu on valtakunnallisesti arvokkaissa kartano- ja kartanopuistokohteissa ollut jo aiemmin Suomessakin eräs matkailun ja turismin keskeinen muoto. Håkansbölen arkkitehtuuri ja maisema-arkkitehtuuri pienine museoineen lienee Håkansbölessä keskeisin ja vetovoimaisin matkailutekijä, sillä toista yhtenäistä jugendkartanoa restauroituine kartanopuistoinen ei Suomesta löydy. Järjestelyille opastetuille kierroksille sekä lounaille/päivällisille tai kahvi- ja teehetkelle ainutlaatuisessa ympäristössä on ollut sekä puutarhamatkailun että arkkitehtuurimatkailun yhteydessä huomattava tarve. Tätä tukee asemakaavamuutoksen mahdollistama kahvila- ja ravintolatoiminta sekä asianmukaiset autopaikoitus- ja bussiliikenne- sekä paikoitusjärjestelyt.

Omaehtoista kiertelyä ja tutustumista Håkansbölen kartanopuistossa tulee tukemaan vuonna 2010 suunniteltavat ja asennettavat isot opastaulut karttoineen ja lyhyine historiikkeineen. Erinomaiset ja kattavat, päivitettävät nettisivut tukevat lisäksi omaehtoista tiedonhankintaa ja tutustumista kohteeseen.

Teematapahtumat ja -juhlat arvo-alueella voivat olla esimerkiksi Suomenlinnassa kannattavaa kolmansien yksityisten osapuolien vastuulla olevaa toimintaa. Håkansbölen jugendympäristöön sopivia teematapahtumia ja -juhlia voisivat olla esim. kamarimusiikki- tms. musiikkitapahtumat, eri aikakausien 'aarreakun' näytelmät ulkotilassa (mallia Suomenlinna), vuosittainen Sanmarkien vieraana- juhla, jne.

Vuodenaika- ja kausijuhlat kartanopuistossa voivat olla erittäin luonteva osa asemakaavamuutoksen mahdollistavaa toimintaa, koska kartano on ollut viljelyskartanonakin ja asemakaavamuutoksessa on varauduttu myös pieni- muotoisen puutarhamyymälän/kasvihuoneiden alueelle, jossa aiemmin oli kasvihuoneet. Kasvihuoneiden palauttaminen edellyttävät sopimuskuomppanin löytymistä ao alueelle toiminnasta vastaamaan. Esimerkiksi Annalan puutarhassa Helsingissä puutarhayhdistys vastaa ulkopuutarha-alueesta, sen tapahtumista ja taimimyynnistä (historialliset hyötykasvit, perennat, yksivuotiset kukat, jne). Erityisesti kevät- ja kesäaikana toiminta on suosittua Annalassa. Muuhun vuodenvierailuun liittyviä mahdollisia tapahtumia ovat esim. sadonkorjuujuhla kartanopuiston hyötypuutarhassa ja viljelypalstoilla ja muut vuodenvierailuun liittyvät kartanon työt. Myös jo pidetyt joulujuhlat ovat olleet erittäin suosittuja.

Asemakaavamuutos mahdollistaa kahvilan tai pienen ravintolan pitämisen alueella, asumisen sekä myös muita uusia kartanopuistoon soveltuvaa piharakennusten käyttöä esimerkiksi taiteilijoiden lyhytaikaisina residensseinä ja maalaus-, tms. taidekurssien pitopaikkana.

Rajoituksilla taataan valtakunnallisten arvojen säilyminen ja aina arvokas sekä tyylikäs yleisilme

Kartanopuiston säilyminen ja sen tyylikäs, arvokas ilme halutaan luonnollisesti taata kaikissa tapahtumissa ja kaikina ajankohtina, koska Håkansböle on myös ensimmäinen vantaalainen restauroitu historiallinen puutarha. Siksi viheralueyksikkö ja tilakeskus laadittivat yhdessä Håkansbölen kartanopuiston käyttöohjeet Näkymä Oy:ssä, dosentti Eeva Ruoffin toimiessa erityisasiantuntijana, vuonna 2009-2010. Käyttöohjeissa on ohjeistettu tapahtumien kokoa (kesäaikaan ei yli 2000 henkilöä, talvella ei yli 500 henkilöä) ja tapahtumien luonnetta (ei suuria massatapahtumia, kuten esim. rock-juhlia). Lisäksi on annettu ohjeistus koskien pysäköinti-, logistiikka- ja varastointijärjestelyjä tapahtumissa ja alueen käytössä, sekä ohjeistus koskien jätehuoltoa ja puhtaanapitoa. Kartanopuiston avajaisia on tarkoitus viettää kesällä 2011 teemalla 'Sanmarkien vieraana'.

KARTANON MAATALOUSYMPÄRISTÖ JA SEN MAHDOLLISUUDET

Maankäytön ja ympäristön toimiala, maataloussihteeri Anja Juhola

Alueen oloista ja ominaisuuksista johdetut tavoitteet

Asemakaavoituksen yhtenä lähtökohdiana on ollut Håkansbölen kartanoalueelle luontaisten teemojen, kuten puisto- ja maanviljelyskulttuurin säilyttäminen. Näiden ominaispiirteiden näkyväksi saattaminen avaa laajat mahdollisuudet alueen toiminnalliselle kehittämiselle.

Teemoja säestävät osaltaan palsta- ja kasvihuoneviljely sekä hevostallit ja mahdollinen kotieläintilatyypinen toiminta. Håkansböle muodostaisi näin elämyksiä tarjoavan kulttuuripuiston.

Esim. kartanomäen kalenterivuosi teemalla olisi entisöidyssä miljöössä, kuntalaisten ja eri taiteenalojen voimavarojen yhdistämisellä mahdollisuus konkreettiseen yhteisölliseen tekemiseen. Jonkin tietyn aikakauden vuoden kiertoon liittyvät tavat ja taidat, juhlapyhien vietto, arkinen aherrus niin kartanon salissa, työväen tuvissa, pihalla, pellolla ja metsissä sisältävät loppumattoman aihepiirin.

Maatalouskeskuksen piha-alueen järjestelyjen takia nousi esille kysymys kalustekatoksesta, jolle on asemakaavassa esitetty paikka.

Vantaalla on maatalousmuseo Vantaankoskella ja yksityinen traktorimuseo Sotungissa. Museoiden isojen koneiden työnäytöksiä ja maamooottoreita on totuttu siirtämään erilaisiin tapahtumiin. Maatalouskeskuksen piha-alueelle tilapäisnäyttelyn pystyttäminen on mahdollista.

MP/ Puutarha- ja kasvihuonealue

Kartanon entiselle kasvihuoneiden alueelle on esitetty varaus kasvihuonetoimintaa varten, joka tukisi kartanopuistoon liittyvää puutarhamatkailua.

Kumppanuutta toiminnalle saattaisi löytyä Helsingin Yliopiston puutarhatieteen laitokselta Viikistä ja matkailuun Uudenmaan Liitosta.

RP, Siirtolapuutarha-/ palstaviljelyalue

Siirtolapuutarhan alueelle on esitetty uusi huoltorakennus Vuorilehdontien varteen.

Rakennuksen tulee olla puurakenteinen ja harja- tai pulpettikattoinen.

Huoltorakennuksen tarkoitus on mahdollistaa sosiaalinen kanssakäyminen ja viljelymenetelmien tiedon vaihto monikulttuurisen Hakunilan alueen palstaviljelijöiden kesken. Jätehuolto, vesipiste, WC lisäävät alueen viihtyisyyttä ja siisteyttä.

KARTANOALUE JA YRITYSTOIMINTA

Yrityspalvelut, Armi Vähä-Piikkiö ja Sirpa Hannula

Tällä hetkellä Ponihaka, tulevaisuudessa esim. kahvila / ravintolatoimintaa, kasvihuoneyrittäjä, matkailukohde (arkkitehtuurinähtävyys, puutarhamatkailu) sepänpaja jne.

YPA:n tekemin maanvuokrasopimuksin on alueella jo edellä mainittu Ponihaka sekä saman korttelin eteläosassa Suomen Terapiaratsastus Oy:n, joiden kummankin ratsastusliiketoiminnan jatkuminen on tärkeää. Samoin YPA pitää tärkeänä, että alueella jatkuu Ojangon peltojen viljely, jota on maanvuokralaisena jo kauan hoitanut Kari Ylinen. Ymmärtääkseni Kari Ylinen on alueen toisen polven viljelijä. Hänellä on peltojen lisäksi vuokralla tilakeskukselta Vuorilehdontien eteläpuolella oleva maatalouskeskus kone- ym. varastona sekä vanha asuinrakennus. Tärkeää on turvata Yliselle konevaraston lisäksi myös asuminen alueella ja esim. hänen niin halutessaan, voitaisiin vanha asuinrakennus myös myydä hänelle.

Mitään suurta tai suurehkoa yritystoimintaa itse kartanoalueelle ei voitane ajatella herkän ympäristön ja rakennusten käyttörajoitusten (muutokset) vuoksi.

YPA:n toivomus oli ja on edelleen, että alueen asemakaavamuutokseen saadaan mahdollisimman monta uutta pientalotonttia, joista saatava tulo korvaisi edes jonkun verran kartanoalueeseen sijoitettuja varoja.

KARTANOALUEEN MERKITYS HAKUNILAN KAUPUNGINOSALLE

Aluekoordinaattori Liisa Juustila

Hakunilan asukkaat ovat jo kahden aluetoimikunnan järjestämän tapahtuman (Meidän Hakunila toukokuussa 2009 ja Joulun tunnelmaa Håkansbölen kartanolla) jälkeen ottaneet kartanon omakseen. Yleisömäärät ovat ylittäneet ennakoidut, mikä kertoo siitä, että alueelle on kaivattu ulkotilaa, missä voi järjestää kotikutoisia tapahtumia. Hakunilan alue on jälleen saanut huonoa mainetta Helsingin Sanomien artikkelin takia, jonka vuoksi aluekoordinaattori on saanut rauhoitella huolestuneita, vasta alueelle muuttaneita perheitä.

Alueen järjestöt odottavat jo innolla pääsevänsä järjestämään näyttelyitä, myyjäisiä ja konsertteja Kartanolle sekä sisä- että ulkotiloihin. Myös ulkoilmateatteria toivotaan. Laman myötä haudattu ajatus Hakunila-talosta on saanut alueen järjestöt toivomaan myös kokoustiloja esim. Pehtoorin talolta. Kartanon kehittäminen on mainio tapa markkinoida sitä oikeaa, yhteisöllistä Hakunilaa.